

ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

AGRICULTURAL UNIVERSITY OF ATHENS

Εκτροφή μηρυκαστικών ζώων

Θεματική ενότητα 1 : ΕΚΤΡΟΦΗ
ΠΡΟΒΑΤΩΝ & ΑΙΓΩΝ

Ελληνικές φυλές προβάτων 1/2 –
ΚΥΡΙΑΡΧΕΣ ΦΥΛΕΣ

Τμήμα: Επιστήμης Ζωικής Παραγωγής & Υδατοκαλλιεργειών

Διδάσκοντες: Μπιζέλης Ιωσήφ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Αντικειμενικοί στόχοι του μαθήματος

- Η προσαρμοστική ικανότητα του προβάτου σε συνδυασμό με τη γεωγραφική θέση, τις γεωμορφολογικές και κλιματικές συνθήκες και την παρέμβαση του ανθρώπου είχε σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία μεγάλου αριθμού αυτόχθονων φυλών.
- Οι φυλές περιγράφονται ως προς τα μορφολογικά και παραγωγικά τους χαρακτηριστικά.
- Με βάση το μέγεθος του πληθυσμού διακρίνονται σε κυρίαρχες και σπάνιες.

Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα

- Η γνωριμία με τις σημαντικότερες αυτόχθονες φυλές προβάτων που εκτρέφονται σε σχετικά μεγάλους αριθμούς και δεν κινδυνεύουν να εξαφανιστούν (κυρίαρχες φυλές).

Μαθησιακοί στόχοι

Οι κυριότερες αυτόχθονες φυλές που ανήκουν στην ομάδα των κυρίαρχων φυλών είναι οι φυλές: Καραγκούνικη, Μυτιλήνης (Λέσβου), Σφακίων, Άρτας και Χίου.

Λέξεις – έννοιες κλειδιά

- Κυρίαρχη φυλή, αμιγής, αυτόχθονη, γαλακτοπαραγωγός, μακρύουρη φυλή, λεπτόουρη, παχύουρη, αναμικόμαλλο πρόβατο, ομοιόμαλλο πρόβατο.
- Greek sheep breeds, local breeds, indigenous, dairy, long-tailed, thin-tailed, fat-tailed, coarse wool, fine wool.

Ελληνικές φυλές προβάτων

- Ανήκουν στα γαλακτοπαραγωγά πρόβατα.
- Κατατάσσονται στα μακρύουρα πρόβατα.
- Με βάση το πλάτος ουράς και το μαλλί κατατάσσονται σε:
  - Λεπτόουρα - Αναμικόμαλλα πρόβατα
  - Λεπτόουρα-Ομοιόμαλλα πρόβατα

Α. Λεπτόουρα - Αναμικτόμαλλα πρόβατα

- Κλάδος φυλής Zackel (παλιά πολύ διαδεδομένη στην ΝΑ Ευρώπη)
- Έχουν δημιουργηθεί κυρίως με τη φυσική επιλογή δύο διαφορετικοί τύποι της φυλής, με έντονες διαφορές στα μορφολογικά, φυσιολογικά και παραγωγικά χαρακτηριστικά τους, ο ορεινός και ο πεδινός τύπος
- "Εγχώρια" φυλή: Σφακίων, Βλάχικο (Μπούτσικο), Κεφαλληνίας, Καρύστου, Πηλίου, Καλαρρύτεκη, Κοκοβίτικη, Αστερουσίων, Ανωγείων, Καραγκούνικη, Κατσικά (Καραμάνικο), Αγρινίου και η φυλή Ζακύνθου.

Β. Λεπτόουρα-Ομοιόμαλλα πρόβατα

- μικρό ποσοστό του εγχώριου πληθυσμού προβάτων
- συγγενεύουν με το πρόβατο Zigaja του οποίου θεωρούνται κλάδος
- διαφέρουν από τα λεπτόουρα-αναμικόμαλλα ουσιαστικά μόνο στην ποιότητα του μαλλιού
- το μαλλί (πολλές εριότριχες - λίγες αγανότριχες) είναι ποιοτικά ανώτερο από το μαλλί των αναμικόμαλλων προβάτων
- Σερρών, Σκοπέλου, Κύμης, Φλώρινας (Πελαγονίας)

Γ. Παχύουρα-ομοιόμαλλα και παχύουρα-αναμικτόμαλλα πρόβατα

- Τα παχύουρα πρόβατα απαντώνται στην Ελλάδα σε πολύ μικρό ποσοστό. Η καταγωγή τους είναι από την Ασία.

Τυπικά Παραδείγματα:

- Παχύουρα-ομοιόμαλλα :
  - Χίου
  - Ευδήλου Ικαρίας
- Παχύουρα-αναμικτόμαλλα:
  - Μυτιλήνης
  - Άργους

Ελληνικές φυλές προβάτων 1/2

- Κυρίαρχες φυλές
  - Καραγκούνικη
  - Μυτιλήνης (Λέσβου)
  - Σφακίων
  - Άρτας
  - Χίου

Ελληνικές φυλές προβάτων 2/2

● Σπάνιες φυλές

- Καρύστου
- Σερρών
- Καλαρρύτεκη
- Πηλίου
- Σκοπέλου
- Κατσικά Ιωαννίνων
- Κεφαλλονιάς
- Ζακύνθου
- Θράκης
- Σαρακατσάνικη
- Ανωγείων
- Αστερουσίων
- Κύμης
- Φλώρινας (Πελαγονίας)
- Κοκοβίτικη
- Αγρινίου
- Άργους
- Ευδήλου Ικαρίας
- Σαμοθράκης
- Σητείας
- Καταφυγίου

Καραγκούνικο πρόβατο 1/3

- Εκπροσωπεί τον πεδινό τύπο της Εγχώριας φυλής.
- Εκτρέφεται κυρίως στο δυτικό τμήμα της Θεσσαλίας.
- Ο πληθυσμός του υπολογίζεται σε 150.000 άτομα.
- Ελέγχονται 9080 άτομα (στοιχεία 2010).

Προβατίνα Καραγκούνικης φυλής
(αρχείο Εργαστηρίου Ζωοτεχνίας).

Καραγκούνικο πρόβατο 2/3

ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- Το Καραγκούνικο πρόβατο είναι μεγαλόσωμο με ύψος ακρωμίου (Υ.Α) στους κριούς 78 cm, και στις προβατίνες 68 cm και με σωματικό βάρος (Σ.Β) στους κριούς 80 kg και στις προβατίνες 57 kg.
- Ο χρωματισμός ποικίλλει σε ευρέα όρια, αφού υπάρχουν ζώα με μαύρο χρώμα, λευκά με μελανές κηλίδες στο σώμα, το πρόσωπο, τα αυτιά και τα άκρα και άλλα εντελώς λευκά.

Καραγκούνικο πρόβατο 3/3

ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΕΣ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ

- Είναι πρόβατο σχετικά πρόωμο, λιτοδίαιτο και ανθεκτικό
- Οι αμνάδες εισέρχονται στην ήβη στην ηλικία των 10 μηνών περίπου
- Δείκτης πολυδυμίας : 1,36
- Γαλακτοπαραγωγή : ~ 180 kg ανά γαλακτική περίοδο

Ποίμνιο Καραγκούνικων
προβάτων (αρχείο
Εργαστηρίου
Ζωοτεχνίας)

Πρόβατο ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ (ΛΕΣΒΟΥ) 1/3

- Το 95% περίπου των προβάτων (260.000) που εκτρέφονται στη Λέσβο ανήκουν στην ομώνυμη φυλή. Υπάρχουν 1650 ποίμνια.

Προβατίνες της φυλής Μυτιλήνης (Λέσβου) (αρχείο Εργαστηρίου Ζωοτεχνίας).

Πρόβατο ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ (ΛΕΣΒΟΥ) 2/3

ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- Μέσης σωματικής ανάπτυξης
- Υ.Α.: κριοί 71 cm, προβατίνες 63 cm
- Σ.Β: κριοί 67 Kg, προβατίνες 50 Kg
- Ο χρωματισμός των ζώων εμφανίζει μεγάλη παραλλακτικότητα
- παχύουρο

Πρόβατο ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ (ΛΕΣΒΟΥ) 3/3

ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΕΣ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ

Προβατίνες της φυλής Μυτιλήνης. Στην πλειοψηφία της η φυλή έχει μαύρο χρωματισμό και με λίγες εξαιρέσεις συναντώνται λευκά άτομα (αρχείο Εργαστηρίου Ζωοτεχνίας).

- δείκτης πολυδυμίας: ~1
- Γαλακτοπαραγωγή : ~120 kg.

Φυλή ΣΦΑΚΙΩΝ 1/3

- Εκτρέφεται στο δυτικό τμήμα της Κρήτης, κυρίως στο νομό Χανίων
- Πληθυσμός: 60.000

Προβατίνες της φυλής Σφακίων από το ποίμνιο που εκτρέφεται στον Σταθμό Κτηνοτροφικής Έρευνας Αγίων Ασωμάτων Ρεθύμνου (Αρχείο Εργαστηρίου Ζωοτεχνίας).

Φυλή ΣΦΑΚΙΩΝ 2/3

ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- μικρόσωμο
- Υ.Α.: κριοί 65 cm, προβατίνες 58 cm
- Σ. Β. : κριοί 61 kg, προβατίνες 41 kg
- Ο χρωματισμός του τριχώματος είναι λευκός με μικρούς μαύρους δακτυλίους γύρω από τους οφθαλμούς

Φυλή ΣΦΑΚΙΩΝ 3/3

ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΕΣ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ

- Πρώιμη φυλή,
- Δείκτης πολυδυμίας : ~ 1,36
- Γαλακτοπαραγωγή: 100 -128 kg ανά προβατίνα και αμελκτική περίοδο

Πρόβατο ΑΡΤΑΣ (ΦΡΙΖΑΡΤΑ) 1/3

- Εκτρέφεται στο πεδινό τμήμα του νομού Άρτας και δημιουργήθηκε στην περιοχή τα τελευταία 40 έτη, με διασταυρώσεις εκτοπισμού ενός συνθετικού πληθυσμού διαφόρων εγχώριων προβάτων με τη χρησιμοποίηση κριών Ανατολικής Φρισλανδίας, με το οποίο παρουσιάζει μεγάλη ομοιότητα
- Ο πληθυσμός του προβάτου Άρτας έχει σταθεροποιηθεί σε μεγάλο βαθμό και μπορεί πλέον να χαρακτηριστεί ως ξεχωριστή φυλή
- Ο αριθμός των εκτρεφόμενων προβάτων ανέρχεται σε 30.000 άτομα περίπου

Προβατίνες της φυλής Άρτας (αρχείο Εργαστηρίου Ζωοτεχνίας).

Πρόβατο ΑΡΤΑΣ (ΦΡΙΖΑΡΤΑ) 2/3

ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- Μεγαλόσωμο
- Υ.Α.: κριοί 80cm, προβατίνες 70 cm
- Σ. Β.: κριοί 85 kg, προβατίνες 72 kg
- Ομοιόμαλλο, Χρωματισμός λευκός.
- Κεφαλή, κάτω τραχηλική χώρα, κάτω κοιλιακή χώρα, κάτω άκρα και ουρά δεν καλύπτονται από μαλλί.
- Μόνον λίγα άτομα φέρουν καστανό έως κόκκινο μικρό δακτύλιο γύρω από τους οφθαλμούς και μικρές κηλίδες ιδίου χρώματος στα αυτιά και γύρω από το στόμα.

Ποίμνιο με προβατίνες της φυλής Άρτας (αρχείο Εργαστηρίου Ζωοτεχνίας).

Πρόβατο ΑΡΤΑΣ (ΦΡΙΖΑΡΤΑ) 3/3

ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΕΣ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ

- Φυλή πρώιμη, γόνιμη και υψηλής γαλακτοπαραγωγικής ικανότητας
- Δείκτης πολυδυμίας : ~ 1,8
- Γαλακτοπαραγωγή : ~240 kg.
- Υψηλότερη σε σχέση με τις αποδόσεις όλων των άλλων ελληνικών φυλών προβάτων

Προβατίνα της φυλής Άρτας (αρχείο Εργαστηρίου Ζωοτεχνίας).

Φυλή Χίου 1/3

- Κατάγεται από το ομώνυμο νησί, όπου εκτρέφονται ακόμη μόλις 400 ζώα
- Στην ηπειρωτική χώρα ο κύριος όγκος εκτροφής του Χιώτικου προβάτου συγκεντρώνεται στην Κεντρική Μακεδονία (νομοί Χαλκιδικής, Θεσσαλονίκης, Ημαθίας και Πέλλας)
- Μικρός αριθμός ποιμνίων της φυλής εκτρέφεται και σε άλλες περιοχές της χώρας, όπως π.χ. στη Μαγνησία, Αργολίδα, Θάσο και Δράμα
- Συνολικός αριθμός των αμιγώς εκτρεφόμενων προβάτων > 10 000 άτομα.

Χιώτικα πρόβατα (αρχείο Εργαστηρίου Ζωοτεχνίας).

Φυλή Χίου 2/3

ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- Από τα πιο μεγαλόσωμα ελληνικά πρόβατα
- Υ.Α.: κριοί 84cm, προβατίνες 76cm
- Σ.Β.: κριοί 87 kg, προβατίνες 66 kg
- Χρωματισμός λευκός με μαύρες κηλίδες στο πρόσωπο, τα αυτιά, τα άκρα και την κοιλιακή χώρα

Προβατίνα Χίου (αρχείο Εργαστηρίου Ζωοτεχνίας).

Φυλή Χίου 3/3

ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΕΣ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ

- Φυλή σχετικά πρόιμη, γόνιμη και με υψηλή γαλακτοπαραγωγή
- Δείκτης πολυδυμίας : 1,6 - 2,0
- Γαλακτοπαραγωγή : 150 - 200 kg
- Η φυλή είναι ευαίσθητη στις μαστίτιδες και την πιροπλάσμωση.
- Η εκτροφή της κατά το ποιμνιακό σύστημα παρουσιάζει δυσκολίες.

Βιβλιογραφία

- Ζυγογιάννης Δ. (2006): Προβατοτροφία, Εκτροφή μηρυκαστικών (τεύχος Α), εκδ. Σύγχρονη Παιδεία, Θεσσαλονίκη.
- Κατσαούνης Ν. (1994): Προβατοτροφία, Εκδ. οίκος αδελφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη.
- Ρογδάκης Εμμ. (2002): Εγχώριες φυλές προβάτων, Εκδόσεις Αγροτύπος.
- Ρογδάκης Εμμ. (2006): Γενική Ζωοτεχνία, Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα.